

मालदीवला भारताच्या पर्याय

मालदीवचे अध्यक्ष महंमद मुझू यांनी नुकताच भारत दौरा केला. या दौर्यात मुझू यांनी पंतप्रधान नंदें मोरी यांच्यासह अनेक नेते, उद्योगपतींच्या गोटीभेटी घेतले. अर्थिक संकटात अडकलेल्या मालदीवला कर्जबाजारी होण्यापासून वाचवलाचासाठी भारतकडून मदतीव्हा हात मिळाली, असे त्याची अपेक्षा आहे. चीनीने कंजचिया पत्रकेफेईसाठी पाच वर्षांचा कालाधी पावडून देण्यास सहस्रीती दर्दविळी असली, तरी अद्याप चीनकडून मालदीवला कोणतीही वितीय मदत मिळालेली नाही. त्यामुळे आता मालदीवला भारताचिवाय पर्याय उरलेला नसत्याने भारतातीली कै घेणे परवडणारे नसत्यातीली जाणीव मुझू यांनं झाली आहे काही महिन्यांपूर्वीच मालदीवमध्ये निवडुकीत महंमद मुझू यांचा विजय झाला.

भारताचा विरोध असी चीनशी जवळीत असलेले नेते, ही त्याची आळव्याप्ती आहे. तेथील निवडुकीतीही हे विरुद्ध दिसून आले. निवडुकीच्या काळात मुझू यांनी 'भारत हाताओ' चा प्रचार केला. मालदीववरील भारताचा प्रभाव कमी करण्याचे आशासनीही त्यांनी मालदीवच्या मतदाराना दिले होते. 'मालदीवच्या कंद्रीव्यांची कैफेकै परकीय चलनसाठा वाढल्यापासाठी ४० कोटी डॉलरच्या परकीय चलनाचा व्यवहार करावा' असे मुझू यांना वाटावा आहे. मात्र, 'पूऱीजी' या पतमानांनी मालदीवच्या आर्थिक स्थितीबद्दल घिंता काळी कैली आहे. मुझूजच्या मते मालदीवच्या परकीय चलनसाठा त्यांच्या पददेवी कर्जपाशी खूप खाली आला आहे. जो सन २०२५मध्ये जवळपास ६० कोटी डॉलर आणि २०२६मध्ये १ अब्ज डॉलर इतका असेल. मालदीववर सार्वजनिक कर्ज जवळपास ८ अब्ज डॉलर आहे. ज्यात भारत अणि चीनचे प्रत्येकी असेल तर आहे. त्याच्या बीजिंगच्या भैतीवेळी मालदीवच्या उच्चप्रदृशानी भारताचा अवमान करत पंतप्रधान नंदें मोरी यांच्यावर टीका केली. त्यांच्या तीन उपमंत्र्यांनी मोरीना 'विद्युक', 'दहशतवादी' आणि 'इसायालच्या तालावर नाचणारे' घटले होते. यानंतर सूर्यो भारतात संतावाची लात उसलीनी आणि स्कॅटरकरूह देशातील जंतने चालू केलेल्या 'बैन मालदीव' मोहिमे स्कॅटरकरूह जाते धराली की, भारतातून मालदीवाचा जालाणा सहली, विप्रपटांचे करिकण, याबोरवर अनेक अभिनेते, अभिनेत्री आणि नागरिकांनी मालदीवकडे पाठ फिरवली. याचे पंतप्रधान मोरी यांनी लक्ष्मीपाला भेट दिल्यानंतर तेथील पर्यटनामध्ये मोरी वाढ होऊन मालदीवला पर्याय पुढे आला. भारतीय पर्यटकांवर चालाणारा तेथील पर्यटन व्यवसाय आणि त्या माध्यमानून मोर्जा प्रापातान मिळाणारा पैसा या बहिष्कारानंतर आदू लागला. त्यानंतर या तीन मंत्र्यांची मुझू रस्काराने हकाळांवी केली खारी. परंतु अजूनही त्यांनी पर्यटन व्यवसाय सावरलेला नाही.

विडुलेली संबंध

अनेक काळापासून भारताचा मालदीववर प्रभाव आहे. हिंदू महासागरातील भौगोलिक स्थिती पाहात मालदीवच्या माध्यमातून भारताला तेथील मोक्याच्या तिकाणांची देवरखेकरणे सोपे जात होते. मात्र, मुझू अध्यक्ष झाल्यानंतर त्यांनी चीनी जवळीक करण्यातील ८० सैनिक भारतात परवाणे आपले सैन्य माध्यांतील विकासातील भौगोलिक स्थितीबद्दल घिंता काळी आहे. मुझू सरकारने चीनच्या दियांग यांग हाँग तीन या संशोधक जहाजाला मालदीवच्या बंदरवर घेण्याची परवानानी दिली होती. त्यांच्या या निर्यावर भारताने नाराहीही व्यक्त केली होती. चीनी जहाजे माहिती गोंग करण्याच्या मोहिवर असल्याचे काही जणांचे म्हणणे होते. तेहापासून दोन्ही देशांमध्ये संबंध तालाले गेले होते.

भारतकडून मदतीची अपेक्षा

मालदीवचा जावळपास बाबाशे देश आहे. हिंदू महासागराच्या मध्येमध्य ही बेटे असल्यामुळे त्याचे भौगोलिक स्थानदेखील अत्यंत महत्वाचे आहे. मालदीवीची लोकसंख्या जवळपास सव्यापाच लाख इतकी आहे, तर भारताची लोकसंख्या १४० कोटीच्या घरात आहे. हा छोटासा देश त्यांच्या अत्रजाच्या, पायापूर्व सुविधा, विकास आणि आरोग्यसंवर्चांची भारतावर अवलंबून आहे. त्यामुळे अन्य कोणी मदतीची पुर्वचासा करून त्याचा सूट मिळविण्याचा मुझू यांचा प्रयत्न निर्णय यशस्वी लाला, याचे भविष्यात फिळेल.

संबंध सुधारणे का महवाचे?

लोकसभ्या निवडुकीत नंदें मोरी सलग तिसऱ्यांना पंतप्रधान झाल्यानंतर त्यांच्या शपथविधी समारंभाला मुझू उपर्युक्त असेल. मात्र, पैतृकीची चापाची देशातील संबंधमध्ये सुधारणा होण्यास सुरुवात आहे. या वेळी 'मालदीव हा पाराताच्या 'नेवरहू फर्स्ट पैट्रिसी' चापाची चापाची यांच्या आहे, असे जयशक्तर नमूद केले. संध्याच्या परिस्थितीवाची विचार कैल्यास दोन्ही देशांतील धोरणात झालेला बदल भारताच्या दृष्टीने सकारात्मक आहे. कारण अलीकडे च भारताच्या मित्र असलेल्या बांगला देशामध्ये असंतात आहे. तेथील पंतप्रधानांना देशातून पलायन करून लागले आहे. बांगलादेशात सतत अलेल्या हांगांना सकारात्मक आहे. बांगलादेशात त्यांच्या अध्यक्ष महंमद मुझू यांच्यांनी परवाणे आपले उपर्युक्त व्यवहारिक बदल दिला. चार महियांपूर्वी सोदूर यांच्या आणि उत्तर यांच्या भारताच्या दृष्टीने सकारात्मक आहे. कारण अलीकडे च भारताच्या मित्र असलेल्या बांगला देशामध्ये असंतात आहे. तेथील पंतप्रधानांना देशातून पलायन करून लागले आहे. बांगलादेशात त्यांच्या अध्यक्ष महंमद मुझू यांच्यांनी परवाणे आपले उपर्युक्त व्यवहारिक बदल दिला. चार महियांपूर्वी सोदूर यांच्या आणि उत्तर यांच्या भारताच्या दृष्टीने सकारात्मक आहे. कारण अलीकडे च भारताच्या मित्र असलेल्या बांगला देशामध्ये असंतात आहे. तेथील पंतप्रधानांना देशातून पलायन करून लागले आहे. बांगलादेशात त्यांच्या अध्यक्ष महंमद मुझू यांच्यांनी परवाणे आपले उपर्युक्त व्यवहारिक बदल दिला. चार महियांपूर्वी सोदूर यांच्या आणि उत्तर यांच्या भारताच्या दृष्टीने सकारात्मक आहे. कारण अलीकडे च भारताच्या मित्र असलेल्या बांगला देशामध्ये असंतात आहे. तेथील पंतप्रधानांना देशातून पलायन करून लागले आहे. बांगलादेशात त्यांच्या अध्यक्ष महंमद मुझू यांच्यांनी परवाणे आपले उपर्युक्त व्यवहारिक बदल दिला. चार महियांपूर्वी सोदूर यांच्या आणि उत्तर यांच्या भारताच्या दृष्टीने सकारात्मक आहे. कारण अलीकडे च भारताच्या मित्र असलेल्या बांगला देशामध्ये असंतात आहे. तेथील पंतप्रधानांना देशातून पलायन करून लागले आहे. बांगलादेशात त्यांच्या अध्यक्ष महंमद मुझू यांच्यांनी परवाणे आपले उपर्युक्त व्यवहारिक बदल दिला. चार महियांपूर्वी सोदूर यांच्या आणि उत्तर यांच्या भारताच्या दृष्टीने सकारात्मक आहे. कारण अलीकडे च भारताच्या मित्र असलेल्या बांगला देशामध्ये असंतात आहे. तेथील पंतप्रधानांना देशातून पलायन करून लागले आहे. बांगलादेशात त्यांच्या अध्यक्ष महंमद मुझू यांच्यांनी परवाणे आपले उपर्युक्त व्यवहारिक बदल दिला. चार महियांपूर्वी सोदूर यांच्या आणि उत्तर यांच्या भारताच्या दृष्टीने सकारात्मक आहे. कारण अलीकडे च भारताच्या मित्र असलेल्या बांगला देशामध्ये असंतात आहे. तेथील पंतप्रधानांना देशातून पलायन करून लागले आहे. बांगलादेशात त्यांच्या अध्यक्ष महंमद मुझू यांच्यांनी परवाणे आपले उपर्युक्त व्यवहारिक बदल दिला. चार महियांपूर्वी सोदूर यांच्या आणि उत्तर यांच्या भारताच्या दृष्टीने सकारात्मक आहे. कारण अलीकडे च भारताच्या मित्र असलेल्या बांगला देशामध्ये असंतात आहे. तेथील पंतप्रधानांना देशातून पलायन करून लागले आहे. बांगलादेशात त्यांच्या अध्यक्ष महंमद मुझू यांच्यांनी परवाणे आपले उपर्युक्त व्यवहारिक बदल दिला. चार महियांपूर्वी सोदूर यांच्या आणि उत्तर यांच्या भारताच्या दृष्टीने सकारात्मक आहे. कारण अलीकडे च भारताच्या मित्र असलेल्या बांगला देशामध्ये असंतात आहे. तेथील पंतप्रधानांना देशातून पलायन करून लागले आहे. बांगलादेशात त्यांच्या अध्यक्ष महंमद मुझू यांच्यांनी परवाणे आपले उपर्युक्त व्यवहारिक बदल दिला. चार महियांपूर्वी सोदूर यांच्या आणि उत्तर यांच्या भारताच्या दृष्टीने सकारात्मक आहे. कारण अलीकडे च भारताच्या मित्र असलेल्या बांगला देशामध्ये असंतात आहे. तेथील पंतप्रधानांना देशातून पलायन करून लागले आहे. बांगलादेशात त्यांच्या अध्यक्ष महंमद मुझू यांच्यांनी परवाणे आपले उपर्युक्त व्यवहारिक बदल दिला. चार महियांपूर्वी सोदूर यांच्या आणि उत्तर यांच्या भारताच्या दृष्टीने सकारात्मक आहे. कारण अलीकडे च भारताच्या मित्र असलेल्या बांगला देशामध्ये असंतात आहे. तेथील पंतप्रधानांना देशातून पलायन करून लागले आहे. बांगलादेशात त्यांच्या अध्यक्ष महंमद मुझू यांच्यांनी परवाणे आपले उपर्युक्त व्यवहारिक बदल दिला. चार महियांपूर्वी सोदूर यांच्या आणि उत्तर यांच्या भारताच्या दृष्टीने सकारात्मक आहे. कारण अलीकडे च भारताच्या मित्र असलेल्या बांगला देशामध्ये असंतात आहे. तेथील पंतप्रधानांना देशातून पलायन करून लागले आहे. बांगलादेशात त्यांच्या अध्यक्ष महंमद मुझू यांच्यांनी परवाणे आपले उपर्युक्त व्यवहारिक बदल दिला. चार महियांपूर्वी सोदूर यांच्या आणि उत्तर यांच्या भारताच्या दृष्टीने सकारात्मक आहे. कारण अलीकडे च भारताच्या मित्र असलेल्या बांगला देशामध्ये असंतात आहे. तेथील पंतप्रधानांना देशातून पलायन करून लागले आहे. बांगलादेशात त्यांच्या अध्यक्ष महंमद मुझू यांच्यांनी परवाणे आपले उपर्युक्त व्यवहारिक बदल दिला. चार महियांपूर्वी सोदूर यांच्या आणि उत्तर यांच्या भारताच्या दृष्टीने सकारात्मक आहे. कारण अलीकडे च भारताच्या मित्र असलेल्या बांगला देशामध्ये असंतात आहे. तेथील पंतप्रधानांना देशातून पलायन करून लागले आहे. बांगलादेशात त्यांच्या अध्यक्ष महंमद मुझू यांच्यांनी परवाणे आपले उपर्युक्त व्यवहार

